

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

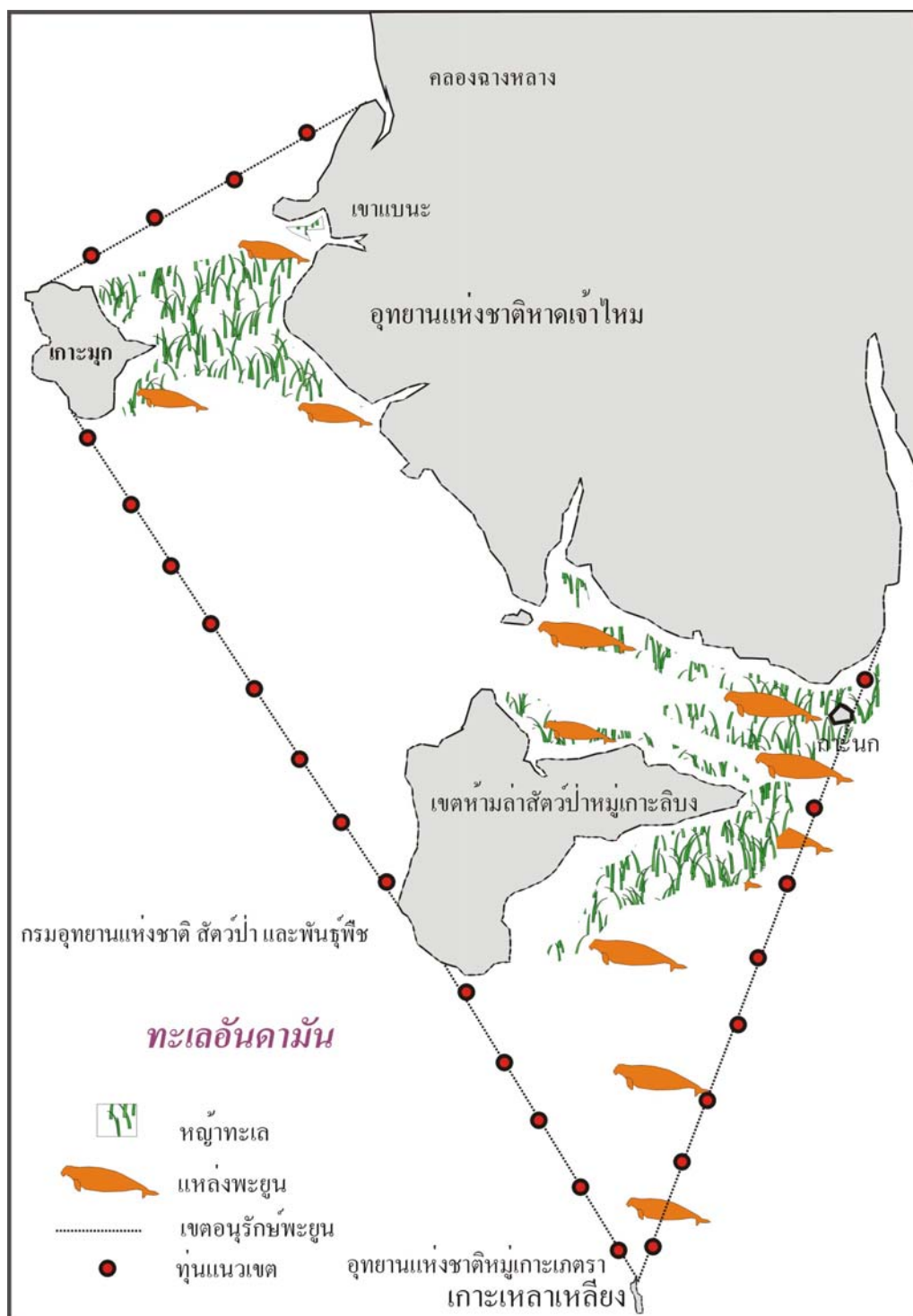
พะยูนเป็นหนึ่งในสัตว์ป่าสงวนตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.2535 ทั้งยังได้รับการบรรจุอยู่ในบัญชี 1 ของอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการค้าสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora : CITES) ซึ่งห้ามมิให้มีการลักลอบค้าสัตว์ป่าในรูปแบบต่างๆ (ประเทศ, 2547) เพราะในปัจจุบันพะยูนมีแนวโน้มที่จะลดจำนวนลงมาก คาดว่าในน่านน้ำไทยมีพะยูนไม่เกิน 200 ตัว และยังคงมีอัตราการตายเฉลี่ยสูงมาก ไม่ต่ำกว่า 12 ตัวต่อปีหรือเฉลี่ยเดือนละหนึ่งตัว (กาญจนา, 2547) ซึ่งถ้าหากเป็นเช่นนี้ต่อไปพะยูนในประเทศไทยอาจสูญพันธุ์ได้ในไม่ช้า

อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าหมู่เกาะลิบง จังหวัดตรัง เป็นแหล่งที่พบพะยูนมากที่สุด (ภาพที่ 1) เนื่องจากโดยธรรมชาติของพะยูนกินหญ้าทะเลเป็นอาหารหลัก และในบริเวณดังกล่าวมีแหล่งหญ้าทะเลขนาดใหญ่และมีความอุดมสมบูรณ์มากที่สุด โดยเฉพาะบริเวณเกาะลิบง - เกาะมุกด์ แต่ในปี พ.ศ. 2535 สํารวจพบพะยูนในบริเวณดังกล่าวเพียง 61 ตัว (สุวรรณและคณะ, 2536) ซึ่งอยู่ในสภาวะที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่ง ดังนั้นในจังหวัดตรังจึงเกิดกระแสการอนุรักษ์พะยูนอย่างจริงจัง เนื่องจากประชาชนรู้ถึงคุณค่าและความสำคัญของพะยูนและหญ้าทะเล โดยมีการเรียกร้องผลักดันให้ภาครัฐออกประกาศนโยบายระดับจังหวัดในปี พ.ศ. 2535 กำหนดห้ามใช้เครื่องมือประมงบางชนิดในบริเวณแหล่งหญ้าทะเลภายในพื้นที่ที่กำหนด (กาญจนา, 2547) และหลังจากมีประกาศห้ามใช้เครื่องมือประมงเหล่านั้นแล้ว สถานการณ์พะยูนและหญ้าทะเลในบริเวณดังกล่าวก็มีสภาพดีขึ้น และในการสำรวจจำนวนพะยูนครั้งล่าสุดหลังจากเกิดเหตุการณ์คลื่นยักษ์ (tsunami) ในฝั่งทะเลอันดามันเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2547 สถาบันวิจัยและพัฒนาทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งได้สำรวจจำนวนพะยูนทางอากาศในบริเวณเกาะลิบง - เกาะมุกด์ พบพะยูน 126 ตัว ในจำนวนนี้เป็นลูกพะยูนทั้งสิ้น 17 ตัว ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประชากรพะยูนยังมีความสมบูรณ์สามารถแพร่ขยายพันธุ์ได้เป็นอย่างดี (กาญจนา และ สุรศักดิ์, 2548)

แม้ว่าประชากรพะยูนยังสามารถแพร่ขยายพันธุ์ได้เป็นอย่างดี แต่มีความน่าเป็นห่วงถึงอนาคตของพะยูนและหญ้าทะเลในบริเวณพื้นที่จังหวัดตรัง โดยเฉพาะบริเวณเกาะลิบง - เกาะมุกต์ เนื่องจากการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้น ธุรกิจการท่องเที่ยว เรือทัวร์ขนาดต่างๆ โรงแรมและรีสอร์ททั้งชายฝั่งและบนเกาะต่างๆ และท่าเรือขนาดใหญ่ที่เพิ่มจำนวนขึ้น เหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของพะยูนทั้งสิ้น อีกทั้งกระแสการท่องเที่ยวเริ่มให้ความสนใจกับการนำชมพะยูนทางเรือและทางอากาศ ซึ่งปัจจุบันได้บรรจุเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างหนึ่งของจังหวัดตรังอีกด้วย (ทิพวรรณ, 2547) ดังนั้นภาครัฐควรมีการวางแผนจัดการการท่องเที่ยวอย่างเป็นรูปธรรม ในรูปของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศหรือเชิงอนุรักษ์ในบริเวณแหล่งที่อยู่อาศัยของพะยูน เพื่อป้องกันมิให้การพัฒนาการท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ มีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของพะยูน

การวางแผนจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศหรือเชิงอนุรักษ์ในบริเวณที่เป็นแหล่งอาศัยของพะยูน เช่นในบริเวณอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าหมู่เกาะลิบง จังหวัดตรัง รวมทั้งจังหวัดอื่นๆ ด้วยนั้น จำเป็นต้องมีข้อมูลเกี่ยวกับพะยูนที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรมมากที่สุด เพื่อให้เกิดความถูกต้องและมีประสิทธิภาพสูงสุดในการวางแผนจัดการเพื่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันระหว่างประชาชนในพื้นที่ ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว รวมถึงนักท่องเที่ยว กับตัวของทรัพยากรธรรมชาติ นั่นคือ พะยูน และทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลอื่นๆ เช่น แหล่งหญ้าทะเล เป็นต้น ดังนั้นข้อมูลทางด้านเศรษฐศาสตร์เกี่ยวกับมูลค่าความเต็มใจจ่ายเพื่อการอนุรักษ์พะยูนในรูปตัวเงิน ความคิดเห็นที่มีต่อการอนุรักษ์พะยูนและปัจจัยที่มีผลต่อความเต็มใจจ่ายที่ได้จากการประเมินจึงเป็นส่วนช่วยในการวางแผนจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศหรือเชิงอนุรักษ์ให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้

ดังนั้นการศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการอนุรักษ์พะยูนและปัจจัยที่มีผลต่อความเต็มใจจ่ายของนักท่องเที่ยวรวมถึงมูลค่าความเต็มใจจ่ายของนักท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์พะยูนในบริเวณอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าหมู่เกาะลิบง จังหวัดตรัง จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง โดยมูลค่าในรูปของตัวเงินสามารถหาได้จากการสอบถามความเต็มใจจ่ายของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวในจังหวัดตรัง โดยใช้วิธีการสมมติเหตุการณ์ให้ประเมินค่า (contingent valuation method : CVM) ซึ่งมูลค่าความเต็มใจจ่ายที่ได้จากการประเมินเป็นการสะท้อนถึงความตระหนักของนักท่องเที่ยวที่มีต่อพะยูนและการอนุรักษ์พะยูนในบริเวณอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าหมู่เกาะลิบง จังหวัดตรัง

ภาพที่ 1 แหล่งที่พบพะยูนและเขตอนุรักษ์พะยูนบริเวณอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าหมู่เกาะลิบง จังหวัดตรัง

ที่มา : สุวรรณ พิทักษ์สินธร, กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, 2548

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. ศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการอนุรักษ์พะยูนและปัจจัยที่มีผลต่อความเต็มใจจ่ายของนักท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์พะยูนในบริเวณอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าหมู่เกาะลิบง จังหวัดตรัง

2. ประเมินมูลค่าความเต็มใจจ่ายของนักท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์พะยูนในบริเวณอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าหมู่เกาะลิบง จังหวัดตรัง ด้วยวิธีสมมติเหตุการณ์ให้ประเมินค่า

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการอนุรักษ์พะยูนและปัจจัยที่มีผลต่อความเต็มใจจ่ายของนักท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์พะยูน รวมถึงมูลค่าความเต็มใจจ่ายที่ได้จากการประเมินในครั้งนี้สามารถนำมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐาน ในการวางแผนจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศหรือเชิงอนุรักษ์ในบริเวณอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าหมู่เกาะลิบง จังหวัดตรัง รวมถึงจังหวัดอื่นๆ ที่มีพะยูนอาศัยอยู่ด้วย เพื่อให้หน่วยงานต่างๆ เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ตลอดจนนักวิชาการที่เกี่ยวข้อง เข้ามามีบทบาทในการวางแผนการจัดการต่อไป

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษานี้ทำการประเมินมูลค่าความเต็มใจจ่ายของนักท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์พะยูนในบริเวณอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าหมู่เกาะลิบง จังหวัดตรัง โดยใช้วิธีสมมติเหตุการณ์ให้ประเมินค่า ในรูปแบบคำถามปลายปิดชั้นเดียว และสำรวจความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการอนุรักษ์พะยูนรวมถึงปัจจัยที่มีผลต่อความเต็มใจจ่ายของนักท่องเที่ยว โดยทำการสำรวจกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาเที่ยวในจังหวัดตรัง ปี พ.ศ. 2548 ที่มีอายุระหว่าง 15 - 60 ปี

สมมติฐานในการศึกษา

1. ความเต็มใจจ่ายของนักท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์พะยูนในบริเวณอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าหมู่เกาะลิบง จังหวัดตรังขึ้นอยู่กับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพะยูน และทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
2. ความเต็มใจจ่ายของนักท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์พะยูนในบริเวณอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าหมู่เกาะลิบง จังหวัดตรังขึ้นอยู่กับการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับพะยูน
3. ความเต็มใจจ่ายของนักท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์พะยูนในบริเวณอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าหมู่เกาะลิบง จังหวัดตรังขึ้นอยู่กับการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
4. ความเต็มใจจ่ายของนักท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์พะยูนในบริเวณอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าหมู่เกาะลิบง จังหวัดตรังขึ้นอยู่กับการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับรูปแบบการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวในจังหวัดตรัง
5. ความเต็มใจจ่ายของนักท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์พะยูนในบริเวณอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าหมู่เกาะลิบง จังหวัดตรังขึ้นอยู่กับการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส สถานภาพในครัวเรือน อาชีพ ภูมิฐานะ และรายได้เฉลี่ย

นิยามศัพท์

1. มูลค่าความเต็มใจจ่าย หมายถึง จำนวนเงินที่นักท่องเที่ยวยินดีจ่ายเพื่อการอนุรักษ์พะยูนในบริเวณอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าหมู่เกาะลิบง จังหวัดตรัง
2. นักท่องเที่ยว หมายถึง ชาวไทยที่มีอายุระหว่าง 15 - 60 ปี ที่เดินทางมาเยือนจังหวัดตรัง ปี พ.ศ. 2548 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการท่องเที่ยวพักผ่อน หย่อนใจ ทั้งที่พักค้างคืนและไม่พักค้างคืน

3. การอนุรักษ์พะยูน หมายถึง การสงวน รักษา และป้องกันการลดจำนวนลงหรือสูญพันธุ์ของพะยูน แต่ประชาชนสามารถเข้าไปใช้ประโยชน์จากพะยูนได้โดยไม่เป็นอันตรายต่อชีวิตความเป็นอยู่ของมัน

4. รายได้ของกลุ่มตัวอย่าง หมายถึง รายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่กลุ่มตัวอย่างได้รับจากการทำงาน ในกรณีที่กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนหรือนักศึกษา จะใช้รายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่กลุ่มตัวอย่างได้รับจากผู้ปกครอง และกรณีกลุ่มตัวอย่างเป็นแม่บ้าน จะใช้รายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่กลุ่มตัวอย่างได้รับจากหัวหน้าครอบครัว